

ENQUESTA DEMOGRÀFICA 2007: NOVA FONT, NOVES DADES SOCIOLINGÜÍSTIQUES

Ernest Querol Puig*

Resumen al final del artículo.

The abstract can be found at the end of the article.

Les informacions que aporta aquesta nova *font* demogràfica, entre les dues operacions censals del 2001 i del 2011, són importants, en primer lloc, perquè acurten aquesta llarga sequera de dades; en segon lloc, perquè permetran moltes explotacions tenint la llar com a referència, i, finalment, perquè per primera vegada s'obtenen resultats en una operació amb preguntes amb tradició censal sobre la llengua inicial i sobre les habilitats en castellà.

L'article emmarca aquesta nova font estadística i relaciona les variacions demogràfiques amb les variacions lingüístiques. Se centra en les habilitats lingüístiques dels estrangers i en la llengua i el treball. A més, també aporta dades sobre la competència lingüística en les altres llengües oficials de Catalunya: l'occità i el castellà. Finalment, per cloure l'escrit, d'una banda, es fan diferents propostes d'estudis que caldria dur a terme en el futur i, de l'altra, es pronostica quina serà l'evolució de les habilitats lingüístiques en català dels estrangers.

Paraules clau: sociolingüística; demolingüística; habilitats lingüístiques; immigració; cens.

* Ernest Querol Puig, professor de Sociolingüística Catalana a la Universitat Oberta de Catalunya. Data de recepció de l'article: 13.12.2009; data d'avaluació: 24.02.2010; data d'acceptació de la versió final: 8.03.2010.

Sumari

1. Una conseqüència del canvi en la renovació padronal: l'Enquesta demogràfica 2007
2. Variacions demogràfiques, variacions lingüístiques
3. Els estrangers i la llengua catalana
 - 3.1. Comparacions segons el lloc de naixement
 - 3.2. Factors que afavoreixen l'adquisició de les habilitats lingüístiques
4. Llengua i treball: activitat professional, aturats i branques d'activitat
 - 4.1. Llengua, grau d'instrucció i activitat professional
5. Les habilitats lingüístiques en occità
6. Les noves preguntes: les habilitats lingüístiques en castellà i la llengua inicial
 - 6.1. Les habilitats lingüístiques en castellà
 - 6.2. La llengua inicial
7. Conclusions
8. Bibliografia

1. Una conseqüència del canvi en la renovació padronal: l'Enquesta demogràfica 2007

El padró, que es renovava quinquennalment, des del 1996 s'ha transformat en padró continu i des d'aleshores es renova l'1 de gener de cada any. Aquest fet ha impedit que es puguin aprofitar les revisions padronals per obtenir altres dades, entre les quals les lingüístiques, com s'havia fet en les darreres renovacions. Així, per disposar d'informacions estadístiques diferents de les padronals, caldria esperar una dècada, que és quan es torna a fer el preceptiu cens de població i d'habitatge. Aquest període és excessivament llarg, especialment en èpoques de canvis substancials en l'estructura demogràfica de la majoria de països.

Per evitar aquesta llarga sequera de dades, atès que el Padró continu no admet la inclusió de preguntes addicionals de caràcter estadístic, el Parlament de Catalunya va establir en la Llei del Pla estadístic de Catalunya 2006-2009 l'elaboració d'una enquesta directa per mitjà de l'entrevista personal a una mostra representativa de la població de Catalunya, que permeti conèixer dades demogràfiques de la població, d'estructura familiar, dependència, formes de convivència, fecunditat, migracions, mobilitat, habitatge i altres característiques demogràfiques d'interès.

Les dades lingüístiques s'inclouen en aquestes darreres "característiques demogràfiques d'interès". L'organisme encarregat de realitzar l'enquesta és l'Ins-

titut d'Estadística de Catalunya (Idescat), que per primera vegada dissenyarà i elaborarà íntegrament una estadística demogràfica, que tindrà una periodicitat triennial.

L'Enquesta demogràfica 2007 és una operació estadística per entendre l'estructura de la població de Catalunya, per a la qual cosa ha hagut de recollir informació de tots els membres de la llar, de manera que es poden obtenir resultats tant de les persones com de les llars. Josep Anton Sánchez (2009: 7) assenyalava que «Aquesta doble dimensió, llars i persones, d'una banda, permet obtenir informació completa i detallada de les llars i les famílies així com d'altres fenòmens com ara la dependència, els treballs de no mercat, la formació i dissolució de les unions i els processos de cohabitació dels fills».¹

Pel que fa a les característiques tècniques de l'enquesta, l'univers són les llars catalanes i les persones que hi resideixen, però per a les qüestions lingüístiques només es tenen en compte les més grans de 2 anys. És una enquesta amb una mostra molt considerable (10.580 llars = 28.910 persones) i, per tant, amb uns marges d'error molt baixos pel que fa a les persones: per als 7 àmbits territorials oscil·la entre l'1% i el 2,6%, mentre que per al total de Catalunya està en el 0,72%. El treball de camp es va fer des de l'1 de novembre de 2007 fins al 30 d'abril de 2008.

L'enquesta és personal i en el qüestionari, a més de les preguntes amb tradició censal sobre el coneixement del català i de l'occità (a Era Val d'Aran), s'hi han introduït dues qüestions: una sobre el coneixement del castellà i l'altra sobre la llengua inicial: «Recorda quina llengua va parlar primer vostè, a casa, quan era petit/a?».

Les fonts estadístiques poblacionals són el cens de població, les estimacions de població i les projeccions de població. L'enquesta demogràfica se situa en les dues primeres fonts, mentre que el padró municipal d'habitants és la font oficial de les xifres poblacionals. La dualitat entre xifres oficials i estadístiques ve del fet que hi havia molta distància entre les dades censals de 2001 i les del padró continu. L'Institut Nacional d'Estadística (INE) ha decidit que les xifres censals tinguin una consideració purament estadística, és a dir, no són xifres oficials de població.

1. Aquest matemàtic és l'autor de la monografia que inaugura la col·lecció "Quaderns d'estadística" dedicada a la reflexió metodològica. S'hi centra en l'avaluació de la manca de resposta i en el disseny de l'enquesta, més complex, atès que s'adreça alhora a les llars i a les persones.

2. Variacions demogràfiques, variacions lingüístiques

En el Registre de població consta que, l'1 de gener de 2007, a Catalunya hi ha 7.049.900 habitants, dels quals 4.434.700 (62,9%) han nascut a Catalunya, 1.441.200 (20,4%) provenen de la resta d'Espanya i 1.173.900 (16,7%) han vingut de l'estranger.

Per veure l'evolució de les dades de l'Enquesta demogràfica prendrem com a base de la comparació les del cens de 2001 (Querol, 2006). La variació més gran s'ha produït en les persones nascudes fora de l'Estat: el 2001 n'hi havia un 6,1%, mentre que el 2007 n'hi ha el 16,7%, és a dir, han augmentat 10,6 punts percentuals. Per tant, només els separen 3,7 punts percentuals dels nascuts a la resta de l'Estat.²

Aquests canvis demogràfics repercuteixen en les habilitats lingüístiques en català. Ara bé, com sol passar, ho fan de manera ben diferent si considerem les dades en termes absoluts o relatius. En efecte, si ens fixem en les diferències entre el 2001 i el 2007, en les dades absolutes tots els augments han estat superiors al mig milió de persones: l'entenen 772.326 persones més, el parlen 728.389 persones més, el saben llegir 728.389 persones més i el saben escriure 890.456 persones més que el 2001. Ara bé, si ens fixem en els percentatges, hi ha dues destreses, les expressives, que pugen: la capacitat d'escriure creix 6,5 punts percentuals (del 49,8% passa al 56,3%) i la capacitat de parlar augmenta 1,1 punt percentual (de 74,5% passa a 75,6%). Per contra, les altres dues habilitats, les receptives, decreixen: la destresa d'entendre baixa 0,7 punts percentuals (del 94,5% passa al 93,8%) i la de llegir disminueix 1,3 punts percentuals (del 74,3% passa al 73%). Encara que, de fet, podem considerar que la comprensió queda igual perquè la variació està per sota del marge d'error.

És remarcable que creixin les capacitats expressives i que decreixen les receptives; en el cens del 2001 baixaven lleugerament les habilitats orals i pujaven les escrites. Per tenir una visió del conjunt de les habilitats disposem del *coeficient de competència*, proposat per Modest Reixach (1990: 21-22), que consisteix a sumar els percentatges corresponents als posseïdors de cadascuna de les quatre habilitats lingüístiques i dividir el resultat per 400. El seu grau màxim és 1. Entre el 2001 i el 2007 ha pujat dues dècimes: ha passat de 0,73 a 0,75.

2. Per ampliar les informacions d'aquest epígraf es pot consultar l'article de QUEROL (2009a) titulat: «Demolingüística: nova enquesta demogràfica, nous mètodes i noves dades». De fet, aquest article i el que esteu llegint són complementaris.

Quant a la distribució de les competències per Catalunya, també hi ha un fet a tenir en compte: dels set àmbits territorials, només l'àmbit metropolità registra pujades en totes les habilitats lingüístiques. Caldrà estudiar acuradament quines són les raons d'aquests augments que el singularitzen de la resta dels sis àmbits.³ En tot cas, la dada és positiva per a les destreses lingüístiques en català atès que sempre ha estat l'àmbit amb uns percentatges més baixos.

Fins ara l'origen geogràfic ha estat un factor que ha jerarquitzat clarament el grau de domini de les habilitats lingüístiques en català. En l'Enquesta del 2007 es manté aquesta gradació començant pel domini més alt dels nascuts a Catalunya, seguits pels nascuts a la resta de l'Estat i, en darrer lloc, pels qui provenen de l'estranger. Ara bé, es pot detectar una tendència a l'anivellament entre aquests dos darrers orígens geogràfics en el fet que en la capacitat d'escriure català només els separin 2,3 punts percentuals. Com hem vist, aquesta variació lingüística es produeix juntament amb la variació demogràfica: el nombre de nascuts a l'estranger s'acosta al de nascuts a la resta de l'Estat i només està 3,7 punts percentuals per sota. Caldrà, doncs, estar atents a l'evolució d'aquests percentatges.

Pel que fa a l'edat, també hi ha diferències importants segons l'origen: els joves amb nacionalitat espanyola entre 15 i 29 anys tenen els percentatges més alts en totes les habilitats, sempre en depassen el 93%. En canvi, en els de nacionalitat estrangera són els de la cohort entre 2 i 14 anys els qui n'ocupen el primer lloc.

Finalment, pel que fa al sexe, també hem d'assenyalar la tendència a l'anivellament, si en cap de les operacions censals les diferències no han estat mai gaire significatives, en aquesta operació estadística de 2007 encara ho són menys i fins i tot les dones igualen (depassen per una dècima) per primera vegada els percentatges en una habilitat, la comprensió.

3. La Llei 24/2001, de 31 de desembre (DOGC núm. 3563, 29.01.2002), per la qual s'aprova el Pla territorial general de Catalunya, divideix els següents àmbits d'aplicació dels plans territorials parcials: *a)* Àmbit metropolità: l'Alt Penedès, el Baix Llobregat, el Barcelonès, el Garraf, el Maresme, el Vallès Occidental i el Vallès Oriental. *b)* Àmbit de les comarques gironines: l'Alt Empordà, el Baix Empordà, la Garrotxa, el Gironès, el Pla de l'Estany, el Ripollès i la Selva. *c)* Àmbit del Camp de Tarragona: l'Alt Camp, el Baix Camp, el Baix Penedès, la Conca de Barberà, el Priorat i el Tarragonès. *d)* Àmbit de les Terres de l'Ebre: el Baix Ebre, el Montsià, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta. *e)* Àmbit de Ponent: les Garrigues, la Noguera, el Pla d'Urgell, la Segarra, el Segrià i l'Urgell. *f)* Àmbit de les comarques centrals: l'Anoia, el Bages, el Berguedà, Osona i el Solsonès. *g)* Àmbit de l'Alt Pirineu i Aran: l'Alta Ribagorça, l'Alt Urgell, la Cerdanya, el Pallars Jussà, el Pallars Sobirà i la Vall d'Aran.

3. Els estrangers i la llengua catalana

3.1. Comparacions segons el lloc de naixement

Com ja hem comentat en la presentació dels resultats de l'Enquesta demogràfica 2007 de l'epígraf anterior, la procedència geogràfica marca clarament els nivells de domini de les habilitats lingüístiques. Vegem-ho amb més detall en la taula 1.

Taula 1. Coneixement del català de la població de Catalunya de 2 anys i més segons el lloc de naixement. Percentatges. Any 2007

	<i>No l'entén</i>	<i>L'entén</i>	<i>El sap parlar</i>	<i>El sap llegir</i>	<i>El sap escriure</i>
Catalunya	0,8	99,2	94,8	89,4	75,9
Resta d'Espanya	7,4	92,6	50,7	52,9	24,1
Estranger	25,3	74,7	33,9	35,3	21,8
Total	6,2	93,8	75,6	73,0	56,3

Font: Idescat, Enquesta demogràfica.

3.1.1. *Procedents de l'estranger i de la resta de l'Estat*

Ja hem subratllat que el percentatge d'estrangers que respon que sap escriure en català s'acosta al dels procedents de la resta de l'Estat, els separen 2,3 punts percentuals. Ara bé, en la resta d'habilitats les diferències estan totes entre els 16 i els 18 punts percentuals.

3.1.2. *Procedents de Catalunya i de la resta de l'Estat*

Si comparem els nascuts a Catalunya amb els procedents de la resta de l'Estat, les distàncies són molt més grans que les de l'epígraf anterior, excepció feta de la comprensió, en la qual només els separen 6,6 punts percentuals. En les altres habilitats, les diferències dupliquen sempre les que hi havia entre els estrangers i els nascuts a la resta d'Espanya: 44,1 punts percentuals en l'habilitat de parlar, 36,5 en l'habilitat de llegir i 51,8 en la d'escriure.

3.1.3. *Els nascuts a l'estranger*

Si ens centrem en els resultats de les persones que han nascut a l'estranger, ens adonem que una quarta part no entén el català (per tant, hi ha tres quartes parts que l'entenen); que un terç el sap parlar i llegir i que una cinquena part el sap escriure. Vegem en la taula 2 les habilitats lingüístiques que han adquirit segons el continent de procedència.

Taula 2. Coneixement del català de la població estrangera de 2 anys i més segons el continent de procedència. Percentatges. Any 2007

	<i>No l'entén</i>	<i>L'entén</i>	<i>El sap parlar</i>	<i>El sap llegir</i>	<i>El sap escriure</i>
Resta UE	24,3	75,7	33,6	32,5	19,9
Resta d'Europa	29,9	70,1	36,1	36,6	23,2
Àfrica	40,9	59,1	27,3	23,3	18,0
Amèrica del Nord i Central	15,4	84,6	29,8	29,4	14,2
Amèrica del Sud	18,0	82,0	33,7	38,0	20,5
Àsia i Oceania	62,7	37,3	12,7	10,3	—
Total	27,7	72,3	30,7	31,2	18,7

Font: Idescat, Enquesta demogràfica.

El grup de nacionalitat estrangera que presenta uns percentatges més alts de persones que tenen habilitats lingüístiques en català és el que prové d'Amèrica del Sud.⁴ El segueixen els nascuts a Europa. En canvi, els qui vénen de la resta de la Unió Europea tenen el tercer percentatge més alt de persones que entenen el català, mentre que els procedents de la resta d'Europa en tenen els segons més alts en les altres habilitats lingüístiques. Els percentatges més baixos de persones amb habilitats lingüístiques en català els presenten els

4. Encara que els originaris d'Amèrica del Nord i Central tenen el percentatge més alt de comprensió de totes les procedències. Fet que contrasta amb els percentatges amb la resta d'habilitats en què estan en totes per sota de la mitjana i ocupen el quart lloc en percentatge de persones que les han adquirides.

procedents d'Àsia i d'Oceania: aproximadament un terç entén el català, i en les altres destreses les persones que les tenen no depassen mai el 13%.

3.2. Factors que afavoreixen l'adquisició de les habilitats lingüístiques

Hem volgut comprovar si hi ha factors que faciliten el domini de les destreses lingüístiques de les persones vingudes de l'estranger. Ens hem fixat en tres variables: la causa de venir a viure a Catalunya, la intenció de residir-hi almenys un any i la intenció de reagrupar familiars que viuen a l'estranger. Així, en la taula 3 n'analitzem la primera, les raons de traslladar-se a viure a Catalunya, i ens adonem que els qui han vingut per estudiar-hi presenten els percentatges més alts en comprensió del català, però els qui els tenen en la resta d'habilitats lingüístiques són els qui hi han vingut per raons familiars.

Taula 3. Coneixement del català de la població estrangera (o de nacionalitat espanyola adquirida) de 2 anys i més segons la causa de traslladar-se a viure a Catalunya. Percentatges. Any 2007

	<i>No l'entén</i>	<i>L'entén</i>	<i>El sap parlar</i>	<i>El sap llegir</i>	<i>El sap escriure</i>
Treball	30,0	70,0	19,0	20,8	6,1
Estudis	19,1	80,9	38,5	45,6	33,2
Familiars	25,9	74,1	46,9	46,6	38,5
Altres	29,8	70,2	30,3	35,6	18,2
No consta	11,4	88,6	52,4	47,5	29,9
Total	25,8	74,2	32,9	33,5	20,3

Font: Idescat, Enquesta demogràfica.

El segon factor que hem enumerat és la intenció de residir a Catalunya almenys un any. La taula 4 ens mostra molt clarament que els qui en tenen la intenció superen en la comprensió del català en més de 15 punts percentuals els qui no la tenen. No podem dir res més de la resta d'habilitats perquè no hi ha prou contingent de persones sense la intenció de residir-hi que responguin la pregunta.

Taula 4. Coneixement del català de la població estrangera (o de nacionalitat espanyola adquirida) de 2 anys i més segons la intenció de residir almenys un any a Catalunya. Percentatges. Any 2007

	<i>No l'entén</i>	<i>L'entén</i>	<i>El sap parlar</i>	<i>El sap llegir</i>	<i>El sap escriure</i>
Sí	49,9	50,1	15,3	18,0	11,3
No	65,3	34,7
Total	52,4	47,6	15,5	18,1	11,8

Font: Idescat, Enquesta demogràfica.

Finalment, comentarem la tercera variable que hem anunciat, la intenció de reagrupar familiars que viuen a l'estranger. A diferència de les dues anteriors, veiem que aquest factor no té una influència positiva en l'adquisició de les habilitats lingüístiques en català, ans al contrari: són les persones que no tenen intenció de fer el reagrupament familiar les que en tenen els percentatges més alts. Es podria pensar, però, que dins del grup de persones que no pensen fer el reagrupament familiar hi són les que ja l'han fet.

Taula 5. Coneixement del català de la població estrangera (o de nacionalitat espanyola adquirida) de 18 anys i més segons la intenció de reagrupar familiars que viuen a l'estranger. Percentatges. Any 2007

	<i>No l'entén</i>	<i>L'entén</i>	<i>El sap parlar</i>	<i>El sap llegir</i>	<i>El sap escriure</i>
Sí	36,9	63,1	15,3	17,3	5,8
No	27,5	72,5	25,9	28,9	13,9
No consta	—	75,4	38,8	34,3	—
Total	29,0	71,0	24,5	27,2	12,7

Font: Idescat, Enquesta demogràfica.

Així, doncs, hem vist que els factors que afavoreixen que les persones nascudes a l'estranger adquireixin habilitats lingüístiques en català són: la vinguda per motius familiars i la intenció de residir a Catalunya almenys un any. Per con-

tra, la intenció de fer un reagrupament familiar no n'afavoreix l'adquisició. Observem que aquests resultats són contradictoris, perquè, d'una banda, els qui han vingut per motius familiars són els qui més han adquirit les habilitats lingüístiques en català, mentre que, de l'altra, els qui tenen la intenció de fer el reagrupament familiar són els qui menys n'han adquirit les habilitats. Com avançàvem, hi pot mancar fer una pregunta més: «Vostè ha reagrupat la seva família?». I als que responen «no», demanar-los si tenen la intenció de fer el reagrupament familiar.

4. Llengua i treball: activitat professional, aturats i branques d'activitat

4.1. Llengua, grau d'instrucció i activitat professional

A més del lloc de naixement, la variable que recull el grau d'instrucció assolit pels habitants de Catalunya té molta importància en l'adquisició de les habilitats en català. La taula 6 corrobora aquesta afirmació i ens permet veure que hi ha una relació directament proporcional entre el nivell d'instrucció i el domini de les destreses en català.

Taula 6. Coneixement del català de la població de Catalunya de 10 anys i més segons el nivell d'instrucció assolit. Percentatges. Any 2007

	<i>No l'entén</i>	<i>L'entén</i>	<i>El sap parlar</i>	<i>El sap llegir</i>	<i>El sap escriure</i>
No sap llegir o escriure	44,3	55,7	13,0
Sap llegir i escriure però va anar menys de 5 anys a l'escola	13,9	86,1	50,2	43,0	23,1
Va anar a l'escola 5 anys o més, però sense completar ESO, EGB o batxillerat elemental	7,2	92,8	70,5	69,6	49,4
ESO completa (graduat escolar), EGB, batxillerat elemental	5,2	94,8	75,3	76,5	50,7

	No <i>l'entén</i>	<i>L'entén</i>	<i>El sap parlar</i>	<i>El sap llegir</i>	<i>El sap escriure</i>
Batxillerat, BUP, COU, batxillerat superior, PREU	5,8	94,2	79,7	81,0	69,1
Formació professional de grau mitjà, FPI, oficialia industrial o equivalent	2,4	97,6	87,0	87,7	74,5
Formació professional de grau superior, FPII, mestratge industrial o equivalent	2,3	97,7	89,1	90,5	78,8
Diplomatura, arquitectura o enginyeria tècnica, tres cursos aprovats de llicenciatura, enginyeria o arquitectura	3,2	96,8	87,7	88,8	80,3
Arquitectura, enginyeria, llicenciatura o equivalent	1,8	98,2	86,5	88,6	80,4
Cursos de tercer cicle universitari: màsters i postgraus, MIR, FIR...	..	96,4	81,9	85,1	73,3
Doctorat	..	98,9	89,1	91,8	83,5
Total	6,2	93,8	75,4	75,4	57,9

Font: Idescat, Enquesta demogràfica.

En aquest mateix sentit, el nivell d'ocupació també és directament proporcional a l'adquisició de les habilitats lingüístiques en català, com ens mostra la taula 7.

Taula 7. Coneixement del català de la població de Catalunya de 16 anys i més segons la relació amb l'activitat. Percentatges. Any 2007

	<i>No l'entén</i>	<i>L'entén</i>	<i>El sap parlar</i>	<i>El sap llegir</i>	<i>El sap escriure</i>
Ocupat	4,9	95,1	79,4	80,3	65,6
Aturat	17,5	82,5	57,5	58,9	49,5
Actiu	5,8	94,2	77,9	78,9	64,5
Jubilat o pensi- onista	6,5	93,5	68,4	65,3	33,0
Fent feines de la llar no remunerades	11,2	88,8	56,2	56,8	30,5
Estudiant	3,3	96,7	92,0	92,4	90,5
Altres inactius	10,1	89,9	62,4	60,9	42,7
Inactius	7,7	92,3	68,0	66,4	41,5
Total	6,5	93,5	74,1	74,1	55,8

Font: Idescat, Enquesta demogràfica.

Per explicar aquesta correlació podem plantejar dues hipòtesis: la primera, que la socialització pel treball fa millorar les habilitats lingüístiques; i, la segona, que les persones que treballen són les que tenen més coneixement del català i, per tant, també tenen un nivell de formació més elevat.

Si ens fixem concretament en les branques d'activitat obtindrem una descripció molt concreta de les habilitats lingüístiques i la feina, com ens mostra la llarga taula 8.

Taula 8. Coneixement del català de la població ocupada de Catalunya segons les branques d'activitat (CCAIE-93). Percentatges. Any 2007

	<i>No l'entén</i>	<i>L'entén</i>	<i>El sap parlar</i>	<i>El sap llegir</i>	<i>El sap escriure</i>
Agricultura, ramaderia, caça i silvicultura	8,0	92,0	80,8	79,5	59,6
Pesca
Indústries extractives	..	99,6
Indústries manufactureres	4,4	95,6	79,8	80,7	63,5
Producció i distribució d'energia elèctrica, gas i aigua	..	93,5	79,9	79,2	62,5
Construcció	12,5	87,5	60,9	62,6	45,8
Comerç; reparació de vehicles de motor, motocicletes i ciclomotors, i articles personals i d'ús domèstic	3,5	96,5	85,1	85,2	71,4
Hoteleria	8,1	91,9	66,6	66,2	47,1
Transport, emmagatzematge i comunicacions	3,0	97,0	76,5	77,1	58,9
Mediació financera	..	98,9	95,9	97,2	90,8
Activitats immobiliàries i de lloguer; serveis empresarials	3,7	96,3	81,7	84,7	72,1
Administració pública, defensa i Seguretat Social obligatòria	..	99,3	92,0	93,2	85,5
Educació	..	99,0	94,3	94,3	87,0
Activitats sanitàries i veterinàries, serveis socials	..	97,7	87,2	87,9	77,2
Altres activitats socials i de serveis prestats a la comunitat; serveis personals	..	98,4	89,4	90,8	74,4
Llars que ocupen personal domèstic	17,0	83,0	40,5	41,3	22,1
Organismes extraterritorials
Total	4,9	95,1	79,4	80,3	65,6

Font: Idescat, Enquesta demogràfica.

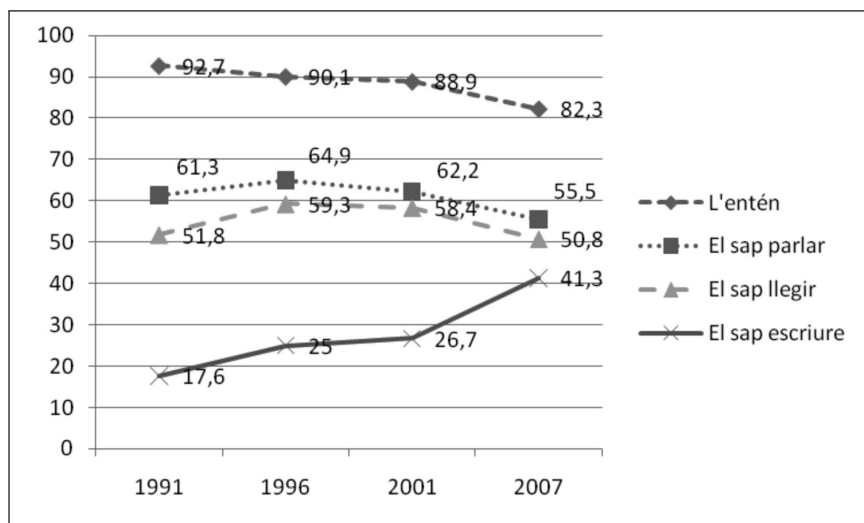
Les branques que tenen uns nivells més baixos en totes les habilitats en català són la del personal domèstic, la de la construcció, la de l'agricultura i la de l'hoteleria.

D'altra banda, observem que els percentatges totals són considerablement més baixos que els referits a la població de 2 i més anys, atès que l'edat mínima legal per començar a treballar és als 16 anys, que és quan acaba l'escolaritat obligatòria. És a dir, els joves de menys de 16 anys fan augmentar considerablement els percentatges del coneixement del català perquè l'escola, després de la família, és el factor més important per adquirir les quatre habilitats bàsiques en català.

5. Les habilitats lingüístiques en occità

En el gràfic 1 presentem l'evolució del coneixent de l'aranès des que disposem de dades censals.

Gràfic 1. Evolució del coneixement de l'occità de la població de la Val d'Aran de 2 i més anys (1991-2007). Percentatges

Font: Idescat, Enquesta demogràfica, i elaboració pròpia.

Excepte en l'habilitat d'escriure l'occità, que puja, espectacularment, 14,6 punts percentuals des del 2001, la resta de destreses lingüístiques baixen més

de 6 punts percentuals. La capacitat que més decreix és la de llegir (7,6 punts percentuals), seguida per les de parlar i entendre, que tenen uns descensos de 6,7 i de 6,6 punts percentuals, respectivament. Així, com podem veure clarament en el gràfic 1, totes tres se situen per sota dels valors de 1991. Només l'habilitat d'escriure en català té una tendència a l'alça des que disposem de dades censals.

Si ens fixem en la distribució d'aquestes dades segons el sexe, observarem que, com passava en les habilitats en català, hi ha més homes que tenen habilitats en occità. Ara bé, en la capacitat d'escriure les dones superen en 2,4 punts percentuals els homes, com podem comprovar en la taula 9.

Taula 9. Coneixement de l'aranès de la població de 2 anys i més segons el sexe. Percentatges. Val d'Aran. Any 2007

	<i>No l'entén</i>	<i>L'entén</i>	<i>El sap parlar</i>	<i>El sap llegir</i>	<i>El sap escriure</i>
Home	16,7	83,3	57,0	52,1	40,2
Dona	18,8	81,2	53,8	49,5	42,6
Total	17,7	82,3	55,5	50,8	41,3

Font: Idescat, Enquesta demogràfica.

Pel que fa a la distribució per edats, en la taula 10 podem veure com es produeix una divisió molt clara entre els qui tenen 45 i més anys i els qui en tenen menys. En la comprensió de l'aranès hi ha 15 punts percentuals de diferència si ens fixem en les dues cohorts properes a aquesta edat. En canvi, la franja d'edat més jove (de 2 a 14) torna a tenir uns percentatges semblants als de 45 i més anys: més baixos en l'habilitat de comprendre i més alts en les destreses escrites.

Les persones entre 15 a 29 i de 30 a 44 anys tenen els percentatges més baixos. Especialment baixa és la capacitat de comprendre de la cohort entre 15 a 29 anys, que no arriba al 64%. Ara bé, en les habilitats escrites depassen la franja d'edat superior, fruit, sens dubte, de la introducció de l'occità en l'ensenyament.

Taula 10. Coneixement de l'aranès de la població de 2 anys i més segons els grans grups d'edat. Percentatges. Val d'Aran. Any 2007

	<i>No l'entén</i>	<i>L'entén</i>	<i>El sap parlar</i>	<i>El sap llegir</i>	<i>El sap escriure</i>
De 2 a 14	..	87,4	70,6	60,9	55,0
De 15 a 29	36,2	63,8	47,4	46,1	40,4
De 30 a 44	20,6	79,4	42,1	38,6	31,6
De 45 a 64	..	94,4	65,3	59,0	47,4
65 i més	..	93,1	70,7	66,6	..
Total	17,7	82,3	55,5	50,8	41,3

Font: Idescat, Enquesta demogràfica.

Una dada que sobta és l'elevat nombre de persones de 45 a 64 anys que saben escriure l'aranès.

Finalment, comentarem que la nacionalitat també és un factor determinant en les habilitats lingüístiques en occità. Vegem en la taula 11 l'única dada de què disposem de les persones de nacionalitat estrangera: la de comprensió, que està 57,8 punts percentuals per sota de les de nacionalitat espanyola.

Taula 11. Coneixement de l'aranès de la població de 2 anys i més segons la nacionalitat. Percentatges. Val d'Aran. Any 2007

	<i>No l'entén</i>	<i>L'entén</i>	<i>El sap parlar</i>	<i>El sap llegir</i>	<i>El sap escriure</i>
Espanyola	6,1	93,9	66,9	61,5	50,6
Estrangera	63,9	36,1
Total	17,7	82,3	55,5	50,8	41,3

Font: Idescat, Enquesta demogràfica.

6. Les noves preguntes: les habilitats lingüístiques en castellà i la llengua inicial

Malgrat que a Catalunya no disposem de prou dades demolingüístiques seriadades per fer anàlisis i projeccions amb bons fonaments, aquesta mancança no se sol comentar. Una de les comptades ocasions en què se n'ha escrit és en la comunicació de Houle i Strubell (1997: 70) en les Jornades Tècniques sobre Projeccions Demogràfiques de Catalunya; els autors hi comparen la nostra situació amb la del Quebec on els censos inclouen tres preguntes lingüístiques: coneixement de les llengües, llengua d'ús i llengua materna, aquesta darrera des de 1931.

En la taula rodona de la I Jornada de Demolingüística de la Xarxa CRUSCAT, el 14 de desembre de 2006 (Querol, 2009b: 84) vam presentar un text titulat «Carta als reis republicans» en què demanàvem moltes coses, entre d'altres: «Que les operacions censals introdueixin preguntes sobre usos, com les del Quebec, que les qüestions sobre les habilitats lingüístiques s'hi formulin amb una gradació (preguntes escalar) i no de manera dicotòmica com es fa ara.». Com sempre passa, els reis mai no duen tot el que els demanes i, fins i tot, et porten coses que no els has escrit, com ara la pregunta sobre les habilitats lingüístiques en castellà. El que sí que han dut és la pregunta sobre els primers usos lingüístics; ara, doncs, ja només en manca una sobre l'ús quotidià, per poder estudiar els canvis que es produeixin en el transcurs vital.

6.1. Les habilitats lingüístiques en castellà

Com acabem de comentar, és la primera vegada que s'obtenen dades sobre el castellà en una operació amb preguntes amb tradició censal. Com ja es podia esperar, tots els percentatges depassen el 88%: de les persones de 2 i més anys de Catalunya, el 98,9% entenen el castellà, el 96,4% el saben parlar, el 91,4% el saben llegir i el 88,8% el saben escriure. És fàcil preveure que amb el pas del temps les persones que encara no tenen totes les habilitats lingüístiques en castellà les aniran adquirint, especialment la capacitat de llegir.

6.2. La llengua inicial

Aquesta nova pregunta introduïda en l'Enquesta del 2007 permetrà analitzar la llengua inicial de cada membre d'una llar, amb la qual cosa es podrà veure la transmissió de les llengües en cada família. Per altra banda, es podran d'establir comparacions amb altres operacions estadístiques tant dels resultats de la llengua inicial dels habitants com de la transmissió lingüísti-

ca; ambdues dades són fonamentals per entendre bé l'evolució sociolingüística de Catalunya.

Els resultats obtinguts amb aquesta qüestió mostren que la meitat de la població de Catalunya (50,2%) més gran de 2 anys té el castellà com a llengua inicial. Aproximadament un terç (32,2%) hi té el català i el 7,4% les hi té totes dues. El 9,3% n'hi té una altra diferent al castellà i al català i, finalment, el 0,9% té alhora com a llengües primeres parlades una altra llengua i el castellà o el català.

7. Conclusions⁵

La primera conclusió a què arribem després d'haver analitzat sumàriament els primers resultats de l'Enquesta demogràfica 2007 és que hi ha una tendència a reduir les distàncies, tant demogràfiques com lingüístiques, entre les persones provinents de la resta de l'Estat i les originàries de l'estranger. D'una banda, el percentatge de presència d'ambdós col·lectius (20,4% i 16,7%, respectivament) només té una distància de 3,7 punts percentuals. De l'altra, els percentatges en el coneixement del català es van apropant; de fet, en la destresa d'escriure només els separen 2,4 punts percentuals, encara que en la resta d'habilitats encara hi hagi distàncies entre els 16 i els 18 punts.

Aquesta tendència a escurçar les distàncies és remarcable a causa de la diferència tan gran del període de residència a Catalunya dels dos grups. El gruix de persones que procedeixen de la resta de l'Estat hi deu dur més de trenta anys, mentre que el dels qui vénen de l'estranger no arriba als set, atès que va ser en el tombant del segle quan es va produir un augment molt significatiu de les incorporacions.

També observem una tendència a l'anivellament en els percentatges per sexes: les dones van tenint uns resultats en les habilitats lingüístiques en català que comencen a igualar els dels homes.

Quant a les noves qüestions introduïdes, la nova enquesta demogràfica pretén continuar obtenint dades de les preguntes lingüístiques amb tradició censal fins ara basades en les habilitats lingüístiques en català i en occità; en aquest context és coherent haver introduït preguntes sobre el coneixement del castellà encara que els resultats són tan elevats que no tenen gaire marge de variació.

5. Per llegir conclusions més concretes sobre l'evolució percentual dels resultats, consulteu Querol (2009a).

El que sí que considerem tot un encert és haver inclòs la qüestió sobre la llengua inicial perquè obre múltiples possibilitats d'anàlisi. En aquest sentit, en el futur s'han de fer indefugiblement tres conjunts d'activitats. En primer lloc, explotar les possibilitats d'anàlisi sociolingüística de les llars que brinda l'Enquesta demogràfica 2007, entre les quals la transmissió lingüística intergeneracional, que ara és possible amb la introducció d'aquesta pregunta sobre la llengua inicial. En segon lloc, comprovar els resultats substancialment diferents de l'evolució que s'havia produït fins a l'actualitat que hem assenyalat en la nostra anàlisi, com ara:

1. Que augmentin les capacitats expressives i que disminueixin les habilitats receptives.
2. Que, dels set àmbits territorials, sigui només en el metropolità on es registren augments en totes les habilitats lingüístiques en català.
3. L'augment espectacular de la capacitat d'escriure en occità de 14,6 punts percentuals enfront del descens de 7,6 punts percentuals de la destresa de llegir. En aquest sentit, una dada que sobta és l'elevat nombre de persones de 45 a 64 anys que saben escriure l'aranès.

En tercer lloc, respecte al castellà, amb la finalitat d'afermar els resultats d'ambdues operacions estadístiques, seria molt profitós comparar els resultats de l'Enquesta d'usos lingüístics de la població (EULP) 2008, el treball de camp de la qual coincideix amb el de l'Enquesta demogràfica 2007, segmentant l'arxiu d'aquesta darrera enquesta per fer-lo coincidir amb la mostra de l'EULP 2008, és a dir, amb els habitants de Catalunya de 15 i més anys.

Per altra banda, si haguéssim de tornar a escriure la carta als reis (de la mena que fossin), només demanaríem dues coses més. La primera, que es continuessin les anàlisis multivariables que es van fer per primera vegada amb les preguntes amb tradició censal a Querol (2006). I, la segona, com que no ens l'han duta, insistiríem que afegissin en l'Enquesta demogràfica una pregunta sobre usos lingüístics perquè, de bon començament, ja permetria analitzar els canvis respecte a la llengua inicial i, amb les successives onades, disposaríem, d'una banda, d'aquesta dada en la sèrie històrica i, de l'altra, de les variacions en els usos.

Finalment, pel que fa a les projeccions de futur, com és ben sabut i hem tornat a comprovar amb l'anàlisi de l'Enquesta demogràfica 2007, les variacions demogràfiques tenen repercussions lingüístiques. Tant si prenem les previsions de l'Idescat (que estimen que fins al 2019 el nombre d'estrangers continuarà

creixent) com si considerem les de l'INE (que mantenen la hipòtesi que no pujarà), en el futur les habilitats lingüístiques en català aniran augmentant atès que hem comprovat que el ritme dels estrangers en adquirir-les és molt més ràpid que el que han tingut els qui provenen de la resta de l'Estat.

8. Bibliografia

HOULE, R. i STRUBELL, M. (1997): «La projecció demolingüística a Catalunya». A: *Tècniques sobre Projeccions Demogràfiques de Catalunya. Comunicacions Jornades*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de la Presidència i Institut d'Estadística de Catalunya, p. 69-85.

IDESCAT. «Què cal saber de l'Enquesta demogràfica 2007» [En línia]. Barcelona, 2009. <<http://www.idescat.cat/cat/poblacio/ed/#a8>> [Consulta: 30 de setembre de 2009].

IDESCAT. «Banc de dades de l'Enquesta demogràfica 2007» [En línia]. <<http://www.idescat.cat/territ/BasicTerr?TC=6&V0=3&V1=3&MN=1&V3=2465&PARENT=1&CTX=B#FROM>> [Consulta: 30 de setembre de 2009].

IDESCAT. Projeccions de població. [En línia]. <<http://www.idescat.cat/dequavi/?TC=444&V0=1&V1=6>> [Consulta: 20 d'octubre de 2009].

INE. «Proyección de la población de España a corto plazo, 2009-2019». [En línia]. Madrid, 2009. <<http://www.ine.es/prensa/np576.pdf>> [Consulta: 19 de novembre de 2009].

QUEROL, Ernest (2009a): «Demolingüística: nova enquesta demogràfica, nous mètodes i noves dades». *Llengua i ús*, núm. 46.

QUEROL, Ernest (2009b): «Taula rodona: Quins són els reptes de la demolingüística catalana?». A *Estudis de demolingüística. Actes de la Primera Jornada de Demolingüística de la Xarxa CRUSCAT*. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, Xarxa CRUSCAT, 5, p. 84-86. <<http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000062/00000087.pdf>> [Consulta: 20 d'octubre de 2009].

QUEROL, E. i STRUBELL, M. (2009): *Llengua i reivindicacions nacionals a Catalunya. Evolució de les habilitats, dels usos i de la transmissió lingüística (1997-2008)*. Barcelona: Editorial UOC.

QUEROL, Ernest (coord.) (2007): *Llengua i societat als territoris de llengua catalana a l'inici del segle XXI: l'Alguer, Andorra, Catalunya, Catalunya Nord, la Franja, Illes Balears i Comunitat Valenciana*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de la Vicepresidència, Secretaria de Política Lingüística, Sèrie Estudis, 12.

QUEROL, Ernest (2006): *El coneixement del català 2001. Mapa sociolingüístic de Catalunya (Anàlisi sociolingüística del cens de 2001)*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de la Vicepresidència, Secretaria de Política Lingüística, Publicacions de l'Institut de Sociolingüística Catalana, Sèrie Estudis, 10.

QUEROL, Ernest (2004): «El coneixement del català l'any 2001». *Llengua i Ús*, 29, p. 61-69.

REIXACH, Modest (1990): *Difusió social del coneixement de la llengua catalana. Anàlisi de les dades lingüístiques del padró d'habitants de 1986 de Catalunya, Illes Balears i País Valencià*. Barcelona: Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, Publicacions de l'Institut de Sociolingüística Catalana, Sèrie Estudis, núm. 2.

SÁNCHEZ CEPEDA, Josep A. (2009): *Enquesta demogràfica. Informe metodològic. Disseny de l'enquesta i avaluació de la falta de resposta*. [Fitxer informàtic]. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Institut d'Estadística de Catalunya (Col·l. Quaderns d'Estadística).

Resumen

Encuesta demográfica 2007: nueva fuente, nuevos datos sociolingüísticos

Ernest Querol Puig

Las informaciones que aporta esta nueva fuente demográfica, entre las dos operaciones censales de 2001 y 2011, son importantes, en primer lugar, porque reducen esta larga sequía de datos; en segundo lugar, porque permitirán muchas explotaciones teniendo el hogar como referencia, y, finalmente, porque por primera vez se obtienen resultados en una operación con preguntas de tradición censal sobre la lengua inicial y sobre las habilidades en castellano.

El artículo enmarca esta nueva fuente estadís-

tica y relaciona las variaciones demográficas con las variaciones lingüísticas. Se centra en las habilidades lingüísticas de los extranjeros y en la lengua y el trabajo. Además, también aporta datos sobre la competencia lingüística en las otras lenguas oficiales de Cataluña: el occitano y el castellano. Finalmente, para concluir el artículo, por un lado, se realizan diferentes propuestas de estudios que habría que llevar a cabo en el futuro y, por otro, se pronostica cuál será la evolución de las habilidades lingüísticas en catalán de los extranjeros.

Palabras clave: sociolingüística; demolingüística; habilidades lingüísticas; inmigración; censo.

Abstract

2007 Demographic Survey: New Source, New Sociolinguistic Data

Ernest Querol Puig

The information contributed by this new demographic source, coming in the middle of the 2001 and 2011 census campaigns, is important, first of all, because it shortens this long drought of data; secondly, because it will allow for many conclusions based on the home as a point of reference, and lastly, because for the first time results have been obtained in an operation with traditional census questions on the respondents' initial language and their Spanish-language abilities.

The article puts this new statistical source

into context and establishes correlations between demographic and language variations. It focuses on foreigners' language ability and on language and work. In addition, it also provides data on language competence in the other official languages of Catalonia, Occitan and Spanish. Finally, in closing, it makes different proposals for studies that should be carried out in the future and forecasts what the development of Catalan-language skills among the foreign population will look like.

Key words: sociolinguistics; demolinguistics; linguistic skills; immigration; census.